

ГОДИШЕН ДОКЛАД 2025 г.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Годишният доклад на ИсДП има за цел анализ на ситуацията в полетата на дейност на ИсДП, очертаване на някои от водещите тенденции и нужди, като ги адресира както към самата организация, така и в известна степен на национално ниво.

Важно е също да се отбележи, че докладът не цели обхващане на всички дейности на организацията през 2025 г., тъй като те подробно са отразени и могат да се прочетат в отчетите на проектите, в годишните отчети на социалните услуги.

Основни приоритети на работа пре измината година бяха:

- Разширяване на достъпа на хората до подкрепа
- Повишаване на качеството директната работа с хора
- Интегриране на пилотните практики, реализирани най-често през проекти в дейностите на социалните услуги, което води до тяхната устойчивост, от една страна и до подобряване на качеството на самите услуги, от друго.
- Междупрофесионално взаимодействие около случая на детето
- Разширяване на стопанската дейност за постигане на по-голяма автономност на ИсДП и постигане на мисията за качество на социалната работа

Критерии за анализа на набраните данни и информацията са:

- разширен достъп на хората до социални услуги и подкрепа;
- повишена субектност на децата, включени и участващи в дейности на организацията ;
- разширен достъп на децата, участници в правни процедури до интегрирано предоставяне на подкрепа;
- ясни механизми за мониторинг, контрол и за подобряване на основните дейности на организацията и постигане на стабилност и развитие.

Основни източници на информация за доклада:

Докладът включва анализ на: годишни и междинни отчети на социални услуги и проектни дейности; доклад от Участващо изследване в действие от дейностите по разширяване на модела 33; карти от супервизия и методическа подкрепа; доклад по ресторативно правосъдие; изследване на профила на децата с опозиционно поведение и поведение в конфликт със закона; методически разработки от пилотиране на нови практики и дейности, протоколи от заседания на УС и други.

1. Разширен достъп на хората до социални услуги и подкрепа

1.1. Достъпът на хората до подкрепа, която не се заплаща основно е през насочванията към социалните услуги, управлявани от ИСДП и дейностите на организацията продължават да са преимуществено от ДСП.

Философията на ЗСУ да отвори достъпа на хората към социални услуги и подкрепа повишава и автономизира ролята на доставчиците на социални услуги именно през общностната работа и общодостъпните услуги.

Данните сочат, че и през тази година услугите продължават да работят основно със заявки от ДСП, като преобладават направленията. Все още не са включени насочванията от общините. По този начин реално се ограничава достъпът на подкрепа за деца, ако не са преминали през процедури на ДСП, което възпрепятства прилагането на философията на закона. Още повече, че насочванията с ПОП от ДСП са възложени на ОЗД, което, можем да преположим категорично повлиява решението на родителите да търсят подкрепа.

В този смисъл все още е недостатъчна информационна дейност, насочена към хората, тя продължава да бъде основно към специализарните дейности на ИСДП, като например информирането на родители, чиито деца са пострадали.

Таблица 1 Достъп до услуги

Услуга	Общо потребители	Общо в услуги по превенция	Обща превенция		Общо по случай	Работа по случай		Насочвания (по системи)			
			Деца	Родители		Деца	Родители	ОЗД	Съд/МВР	МКБ ППМН	Прокуратура
КСУДС Видин	312	50	50	-	262	167	95	110	16	4	3
КСУДС Шумен	867	557	502	55	310	175	135	288	16	6	
ЦОП Пиротска	767	153	40	113	614	327	287	570	44		
ЦОП Надежда	209	22	16	6	187	108	79	186	1		
ОБЩО	2155	782	608	174	1373	777	596	1154	77	10	3

Насочванията от ДСП/ОЗД съставляват 93 % от общия брой насочвания. От останалите системи, насочванията са предимно от Съд и МВР (6 %), от МКБППМН (под 1 %). Тези данни показват ясно, че високият дял на насочвания от ОЗД означава, че услугите са разпознати като основен ресурс при случаи на риск и насилие. Най-висок относителен дял на насочвания от съд и МВР се наблюдава в София (7%), което показва засилена ангажираност на услугите при

правни процедури и участие на деца в наказателни и граждански производства. Това може да се интерпретира като разширен достъп в посока гарантиране на права на деца в контакт със закона. В същото време липсата на насочвания от МКБППМН в София, въпреки усилията за сътрудничество, очертава празнота в междуинституционалното взаимодействие и ограничен достъп на деца с противообществени прояви до специализирана подкрепа при налагане на възпитателни мерки, а защо не и като превенция на прояви на поведение в конфликт със закона.

1.2. Все още не можем да говорим за подобрен достъп на деца и семейства до подкрепа за превенция на насилието, изоставянето, лоша родителска грижа

Анализът показва, че разширяването на достъпа до услуги – по обща превенция и специализирани остава неравномерно по градове и силно зависимо от ресурса на услугите.

Разширяването на достъпа до социални услуги¹ не се измерва единствено чрез насочвания от институции, а и чрез способността на услугите да достигат до хора извън формалната система за закрила. В този смисъл общностната работа играе ключова роля.

Училището остава основна среда за ранна превенция за ранно разпознаване на рискове, свързани с насилие – както между връстници, така и в семейната среда като повишени нива на тревожност, агресивни прояви и трудности в емоционалната регулация, които често са свързани с преживявания извън училище. Това потвърждава необходимостта от системна работа в училищата, където симптомите на насилие често стават видими на по-ранен етап, където активирането на учителите като разпознаващи и насочващи фигури е ключова. Въпросът за устойчивостта обаче остава без ясен отговор, и то устойчивостта от гледна точка на ИСДП, т.е. как тази дейност продължава, как използваме ресурсите?

Като цяло, превенцията се реализира в различна степен и с различна интензивност по градове, като най-силно развита е в Шумен, а в София и Видин остава ограничена.

Основните нужди, които се открояват, са свързани с устойчивостта на дейностите по превенция извън проектно финансиране, с по-системно въвеждане на модели за работа по превенция в училище и с развитие на родителски програми като част от общностната работа в останалите градове.

---

¹В София дейностите по общностна работа се реализират основно по инициатива на училища и партньорски организации, с които са изградени устойчиви отношения. Те включват още предоставяне на общодостъпни услуги и консултации, предимно за родители. Въпреки това развитието на по-широки превантивни модели в общността остава ограничено от ресурса на услугите, тъй като високият обем работа по случай (614 случая в Пиротска и 187 в Надежда) измества фокуса към вторична и третична превенция. Това означава, че достъпът в София се разширява главно чрез насочвания по ЗСУ от институциите, а по-малко чрез универсална превенция.

В Шумен се наблюдава различен модел. С достигнати над 500 участници в превантивни програми, услугите в комплекса са устойчиво разпознати като ресурс за родителска подкрепа и училищна превенция. Програмите „Училище за бременни“, „Позитивно родителство“ и групата за осиновители създават пространство за доброволно включване и ранна подкрепа. Тук разширеният достъп се изразява не само в обема, но и в разнообразието на възможностите за вход в услугата – училища, родители, партньорства с ОДМВР.

Във Видин общностната работа е свързана както с инициативи по повод кампании, така и с постепенно разширяване на вторичната превенция. Макар универсалната превенция да не достига мащаба на Шумен, се наблюдава разширяване на регионалния обхват и по-ранно включване на семейства в подкрепа. Това представлява качествено разширяване на достъпа на областно ниво.

1.3. Моделът на ИСДП на детско участие, който стимулира тяхното реално поставяне в позиция на изразяващи мнение, отношение и предприемане на действия се развива успешно, нуждае се от още по-задълбочено осмисляне и описване

През 2025 г. ИСДП продължи системното развитие на собствен модел на детско участие, който поставя децата в реална позиция на изразяващи мнение, формулиращи позиции и участващи в процеси на вземане на решения.

Съществено е, че моделът на детско участие не се ограничава до проекта на мрежата. Той се прилага и в рамките на други инициативи на организацията, включително в проект CARING 2, където участието на учениците е интегрирано като част от работата по превенция в училищна среда. По този начин детското участие се превръща в устойчив подход на работа, а не в отделна дейност. Участващите в Програма CARING ученици са съучастници в процеси на обсъждане, формулиране на позиции и инициране на действия в училищната общност.

Групите в дискуссионните зони включваха както ползватели на услугите на ИСДП (ЦОП, КЦ, ЦРДУ), така и ученици от училища, което осигури разнообразен социален профил и включване на деца с различен опит – включително уязвими младежи, които вече са били в контакт със системата.

Качествените резултати от модела на детско участие в ИСДП показват ясно развиването на умения за аргументация и изразяване на мнение. В процеса на работа младежите участват в изготвяне на становища и позиции, което изисква от тях не само споделяне на личен опит, но и формулиране на предложения.

Отчетена е повишена увереност, по-голяма готовност за публично говорене и по-ясно осъзнаване на собствената роля в обществения процес. Особено значим е фактът, че в групите участват деца с уязвим профил – включително такива с преживяно насилие или с опит в контакт със системата. За тях участието придобива смисъл на форма на възстановяване на чувство за контрол и значимост. Активното включване в процеси на изразяване и защита на позиция намалява риска от социална изолация, особено при деца, които вече са преживели маргинализация. Чрез създаването на защитено пространство за изразяване, дискуссионните зони функционират като инструмент за овластяване – децата са не само обект на подкрепа, а и като субекти с мнение и капацитет за проактивна позиция.

В стратегически план моделът на детско участие допринася не само за овластяването на самите участници, но и за повишаване **качеството на социалната работа**. Чрез системното включване на деца в процеси на консултиране и формулиране на позиции, услугите получават директна обратна връзка за това как се преживяват интервенциите, процедурите и взаимодействието с институциите. Това създава възможност практиката да бъде коригирана и адаптирана спрямо реалните потребности на децата. В този смисъл детското участие функционира като механизъм за качествено подобряване на услугите – повишава чувствителността към правата на детето, стимулира по-прозрачни процеси и подкрепя развитието на практика, основана на опита на потребителите.

1.4. Подкрепата на професионалисти за обща превенция на насилието се осъществява основно като проектна дейност, малко са данните за устойчивост на дейностите по тези проекти и разпространението им към други училища.

Отново можем да кажем, че са необходими усилия за осмисляне и приемственост в концептуалната основа на работата ни с училищата, доколкото през партньорството ни с

международни организации навлизат различни подходи, и наша е задачата да адаптираме разработените там инструменти към нашата рамка.

Все още няма усилия за внедряване на тези инструменти, след адаптиране и особено отразяване на тези резултати в дейностите на ЦПО.

Продължаващо сътрудничество с училища показва важността на системен и комплексен подход, също важността на нашата подготовка и яснота на целите ни при това партниране.

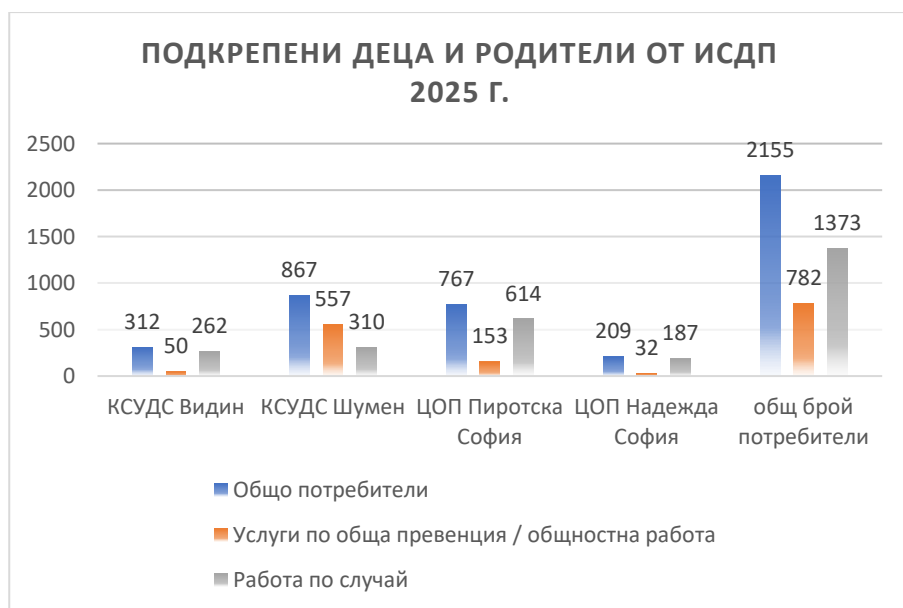
2. Повишаване на качеството на директната работа с хора

2.1. Фокусът на директната ни работа с хора продължава да е върху вторична и третична превенция на насилието и неговите последици при деца, както чрез директна работа с децата, така с техните родители, близки и други актьори от социалната им среда.

През 2025 г. Институт по социални дейности и практики (ИСДП) продължава да изпълнява ключова роля в системата за социална подкрепа, превенция и закрила на деца и семейства чрез управление и предоставяне на социални услуги в четири структури: КСУДС – Видин, КСУДС – Шумен, ЦОП „Пиротска“ и ЦОП „Надежда“. Услугите се реализират като държавно делегирани дейности, в тясно партньорство с общините и институциите на местно, областно и национално ниво.

Годината се характеризира с висока динамика, нарастваща сложност на случаите и висока натовареност на услугите, като особено изразено това е в услугите в гр. София: ЦОП „Пиротска“ и ЦОП „Надежда“. Тази натовареност е индикатор както за реалните потребности на общността, така и за доверието към услугите, управлявани от ИСДП. Организацията функционира в среда на увеличен брой случаи с висока степен на риск, засилено участие на деца в правни процедури и по-интензивна междуинституционална динамика. В този контекст основният въпрос през годината не беше „как да разширим дейността“, а „как да гарантираме устойчивост и качество при нарастваща комплексност на случаите“.

Таблица 2 Подкрепени деца и родители от ИСДП

В този контекст ИСДП не само запазва устойчивостта на предоставяните услуги, но и развива модели за комплексна, интегрирана и професионална подкрепа, насочена към най-уязвимите групи деца и семейства.

Общо за 2025 г. през услугите на ИСДП са преминали общо 2 610 потребители, от които 1805 деца и 805 родители. Зад тези числа стои ясно изразена тенденция – случаите стават по-комплексни, по-продължителни и изискващи координация между повече институции. Това налага преосмисляне на управленските механизми, по-прецизно проследяване на натовареността и по-ясно дефиниране на ролите в рамките на екипите.

Данните сочат, че децата представляват приблизително 70% от всички потребители, което ясно показва водещия фокус на организацията върху закрилата и подкрепата на деца в риск и във висок риск. Родителите, от своя страна, представляват около 30% от потребителите и са ключова целева група за постигане на устойчиви резултати при децата. Промяната в съотношението, т.е. намаляването на групата на родителите се нуждае от анализ.

Социалните услуги се предоставят комплексно, при който по един случай се комбинират различни видове подкрепа: информиране и консултиране, терапия, застъпничество и посредничество, обучение за придобиване на умения, общностна работа и при необходимост резидентна или кризисна подкрепа. Този модел позволява да се индивидуализира подкрепата според потребностите на детето и семейството; гъвкаво преминаване към различни нива на превенция; ефективно управление на случаи с множество изведени рискове и проблематика.

Определно има напредък в осигуряването на по-добра среда за оказване на подкрепа, във всички услуги. Във всички услуги има усилия за обособяване на пространства за специализираната услуга Зона Закрила. Във всички услуги има дейности за ремонт, за обновяване, за осигуряване на повече и по-добри материали за професионалната дейност на екипите.

2.2. Директната работа с деца в риск устйчиво обхваща все повече деца във висок риск

Профилът на децата, с които работим показва все повече деца с по-сериозна проблематика. И през 2025 г. децата, с които работим имат комплекс от трудности в развитието и ученето, отношенията и връзките, поведението, причинени най-вече от различни форми на насилие, включващи винаги и емоционално насилие, недобра грижа и отношение на възрастни, на negliжиране, изоставяне, живот извън семейството. Анализът на всички данни, с които разполагаме показва ясна тенденция към очертаване на работата с деца във висок риск, (жертви на насилие, злоупотреба, с поведенчески трудности и поведение в конфликт със закона) като приоритетна за организацията.

Таблица 3 Профил на децата в социалните услуги

	Жертви на насилие	В конфликт и контакт със закона	Правни процедури	Осиновени деца	Резид. услуги и ПГ	Трудности в поведението и в училище	Род. конфликти
КСУДС Шумен	62	10	29		27	51	8
КСУДС Видин	36	5	21		32	54	15
ЦОП Пиротска	149	15	44	5	15	95	88

ЦОП Надежда	58	4		2	21	36	25
Общо	305	34	94	7	95	236	136

Продължава да е достатъчно представена групата на децата, въввлечени и *инструментализирани в родителски конфликти*. Тези деца са в страдание, което намира различни прояви.

Важно е да отбележим трудностите на една специфична група деца, която очертава почти идентична проблематика, и която има тенденция към устойчивост, а дори увеличаване, при почти пълно отсъствие на адекватност на реакцията. Това са *децата, които са осиновени и са в риск, или в процес на разсиновяване, или вече разсиновени*. Подкрепата ни за тези деца е адекватна, но застъпническата ни дейност може би е добре да бъде обмислена и развита още. В почти всички случаи определно можем да кажем, че трудностите не са при децата, или поне не основно. Те са по-скоро симптом на отсъствие на родителска грижа, именно като родителска или на лоша родителска грижа.

Подобна група са *децата в алтернативна грижа*, при които се очертава отново комплексна проблематика, трудности във връзките, в ученето и социализацията, в житейското проектиране, намиране на смисъл. Същото се отнася и към *младежите в резидентна грижа*, с които работим.

Постижения

Постиженията в работата с децата се очертават в постигнатото общо разбиране, че децата имат нужда от свое пространство, че е важно да бъдат следвани и подкрепени да сътворят свои начини за справяне със ситуацията, че е важно да бъдат водени към осмисляне на своите си “задачи”, интереси и потребности, като деца.

Все повече децата не биват посрещани единствено през проблематиката, с която идват, а по-скоро през нуждите им да субективират своето отношение, поведение, връзки и пр., да се възстановят от преживяното и да търсят свои перспективи.

Почти всички специалисти си дават сметка за огромното значение на професионалната връзка, която е на добронамереност и ангажиране, но и с ясни граници.

В работата с деца продължаваме да прилагаме иновативни подходи, като интегриран подход, ресторативния подход и при деца, пострадали от насилие или престъпление, и при деца, извършители.

Едно от постиженията ни определно е постигане на *интегриран подход* около конкретен случай в рамките на услугата, т.е. около едно дете се обединява екипът по случая, т.е. и работещите с родителите и се ползват всички вътрешни ресурси на централите.

А. на 17 г., работата е стартирала преди повече от година, като идва при нас със сериозна проблематика – употребана на алкохол и леки наркотици, агресия към връстници, трудности в отношенията с родителите. Работи се съвместно и с МК, като изпълнение на възпитателна мярка, с родителите поотделно. Екипът успява да постигне включване на родителите в процеса на подкрепа, да изгради добра професионална връзка с момчето, да използва ресурса на дискуссионните зони за детско участие по темата “Децата и правосъдието”, където сега А. Е един от основните участници. Постигнатото се надяваме да бъде устойчиво.

Т. на 16 г., конфликт между родителите, трудности в отношенията с баща си. Отново участие в дискуссионната зона за детско участие, пътуване с баща му за представяне в европейския парламент.

Все по-често се проявяват адекватни, навременни и с резултат застъпнически дейности за деца, както при участието им в правни процедури, насочени към намаляване на риска от вторична виктимизация. Имаме практики на все по-добро междуинституционално взаимодействие и на интегрирано предоставяне на междускеторна подкрепа, което следва да продължи.

Проявяваме самостоятелност при защита правата на децата, дори и при неясно поведение на системата за закрила. Трябва да се отбележат няколко случая на деца, при които е допусната злоупотреба именно поради намеса или ненамеса на структурите на закрилата на детето.

Случаят А., на 17 г. настанен при семейство със спасителски нагласи, въпреки становището на специалистите от ИСДП, които посочват най-сериозния риск от последващо изоставяне на момчето, което се и случи.

Нова практика все повече се откроява на сътрудничество между системата за закрила и полицията при проверяване на сигнала и снемане на сведения, което е изцяло резултата от нашите усилия.

Практика

Проверката на сигнала от страна на полицията и на ОЗД се извършва в синя стая, с участието на специалист от ИСДП и се ползва от двете институции. Това е начин да се намали броят на разказите на детето. Такава практика има в трите града, където работим.

Все повече екипите на Зона Закрила и Зона Закрила + са търсени за изготвяне на индивидуална оценка на деца, пострадали от престъпления и за характеристика на личностните особености на деца, обвинени за извършване на престъпление.

Определено можем да кажем, че има подобрен достъп на децата, с които работим до дружелюбно правосъдие.

Предизвикателства

Въпреки полаганите през година много усилия с обучения, методически срещи, управленски подходи все още това разбиране и подход не е валидно за всички деца, които посрещаме в услугите. Все още има акцентирание към в известна степен самоцелно търсене на промяна в поведението, недостиг на осмисляне на последиците от преживяното и специфичните му проявления и за съжаление се срещат осъдителни нагласи.

Особено предизвикателство продължават да бъдат децата, ползващи услуги с настаняване. Разграничаването на професионалните роли на ключов специалист и дежурен специалист поставя трудности пред доста колеги.

На места институционалната култура продължава да се проявява като преобладаване на дисциплиниращия подход, недостиг на индивидуализация, стремеж към управление на поведението вместо на случая, поставяне на интереса на услугата над интереса на клиента.

2.2. Директната работа със семействата и близките на децата е специфична в своето многообразие, като запазва тенденция към фокус върху отношения, връзки и умения, за сметка на директно подпомагане.

Проблематиката на семействата естествено има връзка с преобладаващата комплексна проблематика при децата. Въпреки непълните данни изглежда, че най-голямата група са родители, които имат трудности в отношенията с децата, които от своя страна имат поведенчески трудности. Техните потребности адресират нагласи, трудности в саморефлексията, недостиг на познания, и информация, повторение на родителски модели, социални трудности и пр.

В групата на осиновителите се срещаме и с кандидати и с тези, които имат сериозни проблеми в ставането си на родители, тук продължават да стоят много въпроси, свързани с избора и последващата подкрепа.

Продължава да е свръх представена групата на родители в конфликти, чиито потребности често надхвърлят компетенциите на социалните услуги и поставят темата за яснота на ролите при междуинституционалното взаимодействие.

Родителите в риск да изоставят децата сякаш намаляват като група, но проблематиката им се усложнява и на преден план излизат потребности, отново поставящи темата за взаимодействие и сякаш за някои забравени характеристики на социалната работа – придружаване за намиране на работа, жилище и пр., особено при услугите с настаняване.

Постижения

Екипната работа и поставянето на детето в центъра все повече е проявена в организацията и можем да кажем, че успешно се справихме с проявите на идентифициране с някой от родителите, вземане на страна и противопоставяне между специалистите на тази основа, каквито имаше преди години.

Макар и малки, все пак имаме успехи в подкрепа за контакт на родител с детето си, след продължителен конфликт с другия родител. Изглежда успехите се дължат на въвличане на родителите за поемане на отговорност, на основата на добро консултиране, ясно изразяване на професионално становище по професионален начин, добро колабориране с другите професионалисти.

Подкрепата на родители при поведенчески трудности на децата им се оказва ключова и и определено има резултати, когато работата е именно подкрепяща, не упрекваща или обвиняваща.

Предизвикателства

Продължава да е предизвикателство работата ни с родителите в родителски конфликти, което се проявява и през прекратяването на услугата поради нежелание, несъдействие. Изглежда, че трудността в голяма степен е в *достигането до страданието на тези хора*, което се проявява по различен начин. Това особено се вижда при родителите, които на практика не са мотивирани от възобновяване на контакта с другия родител, дори го възпрепятстват.

Междуинституционалното сътрудничество и координирана работа около случая често също са предизвикателство, породено от трудности в яснотата на ролите, и най-вече в изпълнението им, в комуникацията, в общото разбиране за най-добър интерес на детето.

Има увеличаване на жалбите, които, от една страна са естествен израз на водещи проблематики, но поставят и въпроси върху нашата административна и методическа готовност.

2.3. Има ясно изразен стремеж към подобро качество на директна работа през усилия за подкрепа на специалистите

И през тази година можем да кажем, че подкрепата предоставяна в социалните услуги, управлявани от ИСДП е високо професионална.

Определено можем да твърдим, че въвеждането на новата структура на управление на услугите повлиява постигането на качество на подкрепата на хората, независимо от екипа, който работи с него. Същевременно е важно да продължи нейното осмисляне и прилагане, както

и вероятно предоставяне на подкрепа и мониторинг на ниво организация, тъй като има въпросителни, които трябва да бъдат анализирани и адресирани.

Новата информационна система във всички услуги подобрява мониторинга на работата по случай, а също и ангажираността, натовареността на специалистите.

Екипът за прием в ЦОП София повлиява разпределението на случаите и се нуждае от анализ на неговата работа.

Методическата подкрепа заема все по-устойчиво място във всички услуги, като определено се нуждае от фокусиране към постигане на близко теоретично концептуализиране на работата, общи професионални ценности.

Ползването на супервизия продължава да е основна форма за подкрепа и въпреки, че за миналата година определено повече, почти всички служители на ИСДП са покрили минималните стандарти, то разпределението на ползване продължава да е крайно неравномерно. Данните показват, че все още има психолози, социални работници, социални педагози, които имат над 10 индивидуални супревизии и други, само с по две. В София хората, които са получили минимален брой супревизии са двама, във Видин също двама, в Шумен има специалист, който не е покрил минималния стандарт, и четирима, само с минималния, като още по-притеснително е, че това се отнася и за специалисти от екипа на Зона Закрила.

По отношение на обученията имаме хора, които са участвали в около 100 часа обучения, и за съжаление такива, които не са покрили стандарта на организацията от минимум 20 часа, във Видин те са 5, като четирима са от състава на сътрудниците, за София няма данни, в Шумен всички са достигнали и повечето сериозно надминали стандарта. Голяма част от обученията на екипите са насочени към екипите на Зона Закрила и Зона Закрила Плюс, в рамките на различни проекти, Обучителният център сякаш недостатъчно проучи и посрещна нуждите от обучение в услугите, както и включване на порведението обучения в обучителния календар а новите специалисти. Необходимо е продължаване на проследяването не изобщо, а именно за всеки специалист, което показва резултати вече.

Експертната дейност, изработените ръководства, методики, механизми през годината изискват сериозни усилия за прилагането. Приоритетно бяха разработвани методически насоки към екипите на Зона Закрила и Зона Закрила Плюс, но те все още не са напълно осмислени и реализирани.

В заключение постигнатото качеството на директната работа следва да се развива и все повече изисква промяна в модела на грижа за него на всички нива на работа в организацията. Необходимо е сериозно обмисляне на съдържанието на оценките, намесите, техните цели, средства, специфика на различните места за постигане на обединяване около ясни професионални ценности и култура на недопускане на нарушаването им. Можем да кажем, че имаме нужда от анализ на работата ни с тях, който да изведе доколко е осмислен и прилаган подход, основан на познание, на какво познание и на ценностите на организацията.

3. Междупрофесионално взаимодействие около случая на детето

3.1. От всичките ни дейности през годината се налага един извод за нарастващо обединяване на повечето професионалисти и институции около приемане на важността на работата заедно и същевременно ясно идентифициране на потребност от концептуализиране на това разбиране.

Съществуващите практики на взаимодействие носят белега на много плахо преодоляване на “междуведомствената комисия” към създаване на координация около случая на дете, с трудно постигане на яснота на ролите, на обмена на информация, на съгласуваност на действията. Все още защитата на институционния интерес надделява над интересите на детето.

По-скоро многото трудни случаи водят този процес, отколкото ясно дефиниране на нов тип взаимодействие, при продължаваща съпротива към такава промяна, но и оформяне на общности, които поставят този проблем и търсят смислени отговори. определено може да се твърди, че ИСДП е търсен като ключов играч в този процес.

3.2. Мултидисциплинарният подход при повишаване на капацитета на партньорите е добрият път за постигане на междупрофесионално взаимодействие около всеки случай

През 2025 г. ИСДП реализира последователна подкрепа на професионалисти от различни системи – образование, социални услуги, закрила на детето, местни комисии, правосъдие – в рамките на няколко ключови проекта: CARING и CARING 2, Проект Мрежа, подкрепен от УНИЦЕФ, Проект по Програма “Социални иновации“, като основен подход беше междуинституционалният и междупрофесионалният.

Създаването на мрежа от професионалисти все повече става централно усилие в работата ни с партньорите, като отново в тях се обхващат и училищата, и тук има нужда от осмисляне за устойчивост и разпространение.

Постигането и разпространението на модел на интегрирана подкрепа около случая на детето, участник в правни процедури от сигнала до възстановяването (моделът Зона Закрила) изисква сериозни и системни усилия, които да обединят обучителни² дейности, подкрепа след тях, и управление, ориентирано към постигане на модела.

Може би за първи път трябва да направим извод, че нормативната рамка по-скоро съдейства, създава добри условия за междупрофесионално взаимодействие, насочено към правата и най-добрите интереси на детето, но практиката на прилагане изостава.³ Причините са в непозна-

---

²Проектите CARING и CARING 2

³От годишните отчети на услугите се вижда ясно разграничение в мащаба и характера на работата по превенция. В Шумен 557 деца и родители са обхванати в дейности по обща превенция, което показва устойчив модел на работа с училища и реализиране на групови програми. Превенцията там включва както тематични тренинги, така и родителски групи, реализирани по заявки от училища или по инициатива на услугата.

На фона на общия обем работа в София (767 клиенти в Пиротска и 209 в Надежда) превенцията заема малък относителен дял, което говори за доминиране на работа по случай и интервенции във фаза на вече проявен риск.

ване и неприлагане на разпоредбите на ЗСУ, НПК, ЗПФКПП, дори на ЗЗД. Особено чувствителна остава темата за подкрепата на професионалисти в системата за закрила на детето, от които зависи много.

3.3. Пилотирането на Зона закрила и Зона закрила плюс, и анализирането му през участващо изследване в действие очерта основната специфика на прилагането на Барнахуз модела в България – като специализирана социална услуга⁴.

При общо положителното отношение към модела на всички нива на дискусии (местно и национално; ниво на ръководители и ниво на работещи на терен;) в седемте области, в които работим, напредъкът не е релевантен към това отношение. Това вероятно се дължи на непознаване на измененията в нормативната рамка или неразбиране на смисъла им.

Има тенденция в повечето услуги към намаляване на участието ни в провеждане на разпити или изслушвания на деца, което все още не е ясно адресирано. Трудност също е късното ни включване. Изглежда тези трудности са и на национално ниво.⁵

Разпоредбите на ЗСУ позволяват на ЗЗ да заеме ключово място при участието на децата в правни и административни процедури, което поставя въпроса за достъпа им през различните форми на насочване или без насочване.

Пилотният модел включва всички дейности на Барнахуз модела, именно като дейности на социална услуга, което го прави устойчив. Единствено медицинското обслужване остава под въпрос, чиито отговори ще търсим през следващата година приоритетно..

Пилотното разпространение на модела очерта още една специфика, произтичаща от прилагането му в социални услуги за деца в риск – адресиране на терапевтичната подкрепа към целия екип на услугата. Очерта също и целевата група- деца, участници в правни процедури.

Общата / първична превенция във Видин има по-различен профил в сравнение с Шумен. Тя не е доминиращо насочена към групови програми, а е по-тясно свързана с ранно разпознаване на риск чрез институционално взаимодействие и координация на регионално ниво. В същото време положителен знак е фактът, че услугата „Общностна работа“ е преминала външен контрол по качеството с положителна оценка. Основната тенденция във Видин е постепенно преместване на фокуса към по-ранна намеса, но в рамките на вече идентифициран риск. Това означава, че първичната превенция все още не е водещ компонент, а по-скоро се развива като част от интегрираната система за специализирана подкрепа.

⁴Проектът Young Justice Transformers, финансиран от европейската мрежа за детско правосъдие CFJ-EU, където активно участваме, създаде допълнителна възможност за надграждане на този модел и за активно детско участие в контекста на правосъдието и правата на детето. В рамките на проекта бе осигурен ресурс, международна среда за обмен и легитимиране на резултатите, а самият модел се развива и прилага от екипа на ИСДП в различни направления на работа. В рамките на проекта 23 деца и младежи на възраст между 13 и 18 години бяха активно включени в регулярни дискуссионни зони във всяка от услугите ни. Извън дискуссионните зони, над 70 млади хора бяха достигнати чрез групови дейности и инициативи. Участието на част от младежите в международни форуми и консултации даде възможност българският опит и гледната точка на децата да бъдат представени на европейско ниво. Преживяването на участие извън националния контекст има силен овластяващ ефект и разширява разбирането на децата за правата и механизмите за защита.

⁵ Проект 101095501 „CARING – Да предизвикаме социалните норми за намаляване на насилието в училище“, ЕК, 2023-2025

Все по-ясно се очертава необходимостта от развитие на професионалната идентичност на екипите на Зона закрила и Зона Закрила Плюс като ключови партньори и координатори в една нова практика на професионално взаимодействие, центрирана към интегрирана подкрепа около случая на детето

Стартира развитие на капацитета на услугите, най-вече на екипите на Зона закрила и Зона Закрила Плюс за изпълнение на координираща роля при воденето на случаи на деца, пострадали от престъпления и деца в конфликт със закона.⁶Тази роля все още трудно се вписва в дългогодишната ни практика „Синя стая“, където ролята беше по-скоро подпомагаща, ориентирана към очакване за търсене и изпълнение на изискванията на останалите партньори. Очертава се сериозна необходимост от продължаване на подкрепата и поставяне на тази роля в нейния център.

Новата мобилна синя стая пилотно стартира в София в края на 2025 г. и прилагането също се очертава като един от основните приоритети през 2026 г. - информиране на партньорите по подходящ начин, пилотно прилагане и анализ, дискутиране на сертифицирането на практиката и пр.

3.4. Концепцията за Зона закрила плюс постави отново темата за смисъла на третирането на деца в конфликт със закона, от информирането за права, застъпничеството и посредничеството, през индивидуалната оценка до планирането и реализирането на намеренията

Моделът Зона Закрила Плюс отговаря на актуални потребности, и при видимо положително отношение и очакване от страна на институциите, на практика той се сблъсква с тях като философия⁷, познание, ценности⁸, методика на работа. Този сблъсък сякаш е рисков и за част от нашите екипи и изисква комплексни усилия за отговор.

Разширената през годината практика на търсене на екипите на З3 плюс за изготвяне на характеристики, за провеждане на разпити в синя стая отвориха потребности от по-задълбочено разбиране (познание и нагласи) и още по-операционализирано действие (умения) за яснота на нашата професионална роля в тези процеси, а именно на гарантите за спазване на правата на тези деца и на подкрепящи специалисти, които могат да изграждат връзка и да реализират

---

⁶Проектите CARING и CARING 2 имат за цел не само работа с ученици, но и изграждане на капацитет на учителите за разпознаване на насилие, ранни сигнали за риск и адекватно насочване към подкрепа. Общо са включени над 90 педагогически специалисти от 6 училища – 60 по първия проект и към края на годината-30 по втория проект. През м. февруари и март 2026 г., т.е. в момента се провеждат обучения на над 70 педагогически специалисти в 6-те училища, които се водят от обучени вече техни колеги с подкрепата на екипите по места на ИСДП. Също в рамките на CARING 2 в уебинари по теми, свързани с умения на педагогическите специалисти за по-добро разбиране на динамиката на насилието и връзката му със семейната среда, както и да работят мултидисциплинарно по това, са обхванати над 100 педагогически специалисти от страната.

⁷ През 2025г.ИСДП управлява и предоставя следните социални услуги:Информиране и консултиране;Застъпничество и посредничество;Терапия и рехабилитация;Обучение за придобиване на умения;Общностна работа;Подслон за деца в кризисна ситуация (Център за работа с деца на улицата);Подслон за деца жертви на трафик и насилие (Кризисен център);Подслон за бременни жени и майки в риск да изоставят децата си (Звено Майка и бебе);Резидентна грижа за младежи до 25 г (Наблюдавано жилище).

⁸ Доклад от изследване - [тук доклада/наръчника, който с Антон писахме, не го намирам на сайта?](#)

намеси, насочени към възстановяване, към социално включване и житейско проектиране, извън поведението в конфликт със закона.

Очертава се необходимост от осмисляне на интегрирания подход при децата и младежите от алтернативна грижа и преодоляване на формалното участие на резидентната грижа.

Необходимост до достигане на групи деца във висок риск⁹, осъдените деца, особено тези на пробация. Като изключим работата на екипите в София, на другите места все още трудно, по-скоро случайно достигаме до тях.

Продължава да е предизвикателство работата ни с МК, въпреки усилията¹⁰ и отново частичните успехи във Видин и Шумен, има нужда от застъпнически дейности при договаряне на насочванията с общините, както и от разширяване на участието ни при изпълнение на възпитателни мерки.

Обобщено може да се каже, че експертизата ни в сферата на между професионалното взаимодействие се задълбочава и развива, става все по-видима и търсена, и е добра основа за очертаване на основните фокуси за 2026 г.

4. Интегритет на дейностите на организацията

4.1. Тенденция към превръщане на проектните дейности от отделни и самостоятелни към дейности на услугите

Това е резултат от усилията ни през последните години проектите, които подаваме или в които се включваме да са полезни за основната ни работа – подкрепа на деца в риск и техните семейства. Това разшири прилагането на тези дейности в услугите и неминуемо постави въпроса за тяхното интегриране и полезност за всички.

Пректите, които започнахме да реализираме през 2025 г. изцяло отговарят¹¹ на приоритетите и нужди на практиката на различните дейности в ИСДП.

Развитието на детското участие през 2025 г. показва висока степен на **интегритет между различните направления** на работа на организацията. Директната работа с деца, училищната превенция, детското участие и международното сътрудничество не се развиват паралелно, а като взаимосвързани елементи на единна концепция. Детското участие допринася за подобряване качеството на услугите чрез обратна връзка от самите деца, намалява риска от социална изолация при уязвими младежи и утвърждава принципа на приятелско към детето правосъдие. По този начин детското участие се превръща в свързващ елемент между различните дейности на организацията – то допринася едновременно за качеството на директната работа, за валидирането на експертната позиция на ИСДП и за утвърждаването на подход, основан на правата на детето. Устойчивостта на дискуссионните зони извън проектната рамка е показател, че моделът не е еднократна инициатива, а стратегически инструмент за устойчиво развитие на организацията.

---

9 Докалад от участващо изследване

10 Долад за ресторативното правосъдие

11 Проект Мрежа 1, данни от Доклад Участващо изследване ..

4.2. Поемане на ръководството, координацията, експертната дейност в проектите на организацията от хора с опит в директна работа.

Именно необходимостта от смислово изпълнение на т-н. проектни дейности и обвързването им с обичайните дейности в социалните услуги от една страна и от друга, наличието вече на ресурс от млади хора, които ползват чужди езици спокойно, и които имат желание да развият и такава компетентност стана условие за тази сериозна промяна. Тя дойде и в отговор на трудностите на ръководители на проекти, които не са въввлечени и нямат опит в директна работа да осигурят това интегриране на дейностите и да преодолеят проектното мислене, в което е важно да реализира и отчете проектът, другото остава назад. Именно това другото за нас е важно, важно е да има смисъл от проектите, така че обичайната ни дейност да се развива и усъвършенства.

4.3. Интегриране на резултатите от проектните дейности в обученията, методическата подкрепа и пр.

Този процес, макар и стартирал отдавна на практика все още няма достатъчно добри видими резултати, но все повече се мисли и адресира.

5. Разширяване на стопанската дейност за постигане на по-голяма автономност на ИСДП и постигане на мисията за качество на социалната работа

5.1. През 2025 г. ИСДП продължава да утвърждава ролята си и като Център за развитие на компетенции с национално значение основно чрез обученията¹², супервизиите, предвидени в проектите на организацията.

Определено може да се направи обобщение, че тези обучения и подкрепа се представят на високо професионално ниво и анализът на интереса към тях, както и на обратните връзки го потвърждава.

Ангажирането¹³ на Компетентностния център с прилагане на обучителните стандарти към всички обучителни дейности има своите добри резултати.

Участието на наши обучители в обучения на други организация също е свидетелство за потенциал.

5.2. Все още процесът на интегриране на проектните дейности в работата на компетентностния център не е достатъчно проявен.

Обучителните програми, създадени в рамките на проектните дейности, би трябвало да се трансформират в обучителни модули. Това ще осигури както, по-добра приемственост и интегриране в една система на всички дейности осъществявани в организацията, така и реално използване на разработените ресурси.

---

¹² Данни от супервизии, методическа подкрепа, екипни срещи

¹³ Първо в ЦОП София, а от средата на 2025 г. и в КСУДС в Шумен и във Видин се въведе длъжност Мениджър по качеството, който основно подкрепя и мониторира работата по случай.

5.3. Успешните практики¹⁴ следва да се анализират и да стъпи на тях при търсенето на промяна.

Вероятно е добре да преосмислим по-скоро пасивното предлагане на много курсове, което остава в повечето¹⁵ случаи без отклик и да анализираме причините за интерес към посочените два курса, който анализ да ни помогне да планираме може би малко курсове, към повече адресати, или ??

Следва да се анализира и преосмисли и марктенгът на обученията и професионалната подкрепа, които предлагаме.

5.4. Стопанската дейност на организацията е в застой, има необходимост от нови стратегии и ресурси за развитието и.

Стопанската дейност на ЦПО¹⁶ през годината беше основно реактивна, вероятната причина е недостиг на ресурс, може би и на недостиг добри идеи за развитие.

Центърът Виделина, също все още не е стратирал.

Необходимо е да се постигне оптимален баланс между едновременното функциониране на компетентностния център като част от мисията на организацията, но и като пазарна услуга. Стратегическа задача е ЦПО да премине към режим на проактивно планиране на продукти, анализ на пазара и целенасочено разширяване на експертния екип, за което трябва да развие ресурс за неговото целенасочено изграждане – организационен, човешки и маркетингов. Това означава да се изгради по-ясен бизнес модел на услугите, предоставяни от ЦПО към ИСДП, което означава не просто увеличаване на приходите, а фундаментално реструктуриране на модела на функциониране на ЦПО.

Подобна посока е в синхрон с визията ИСДП да бъде национално разпознаваема организация, която не само предоставя услуги, но и допринася за развитието на политики и стандарти в областта на закрилата на детето. В този смисъл стратегическото развитие на ЦПО следва да обхване изграждането на ясен портфейл от експертни услуги, което ще позволи организацията да съчетае мисията си за професионализация на системата с по-устойчив финансов модел и с разширено национално въздействие.

Тук стои и стратегическият въпрос за развитието на стопанската дейност. Натрупаният опит, разработените методики, обучителните модули, експертната за предоставяне на супервизии представляват експертен ресурс, който може да бъде структуриран като устойчива услуга – чрез ЦПО и чрез договорени партньорства с училища, общини и институции. развитието на платени обучения, супервизии и консултации не следва да се разглежда единствено като финансов инструмент, а като механизъм за институционализиране на експертната подкрепа. Въпреки, че обученията и супервизиите особено в социалните услуги са регламентирана и призната част от системата, не дава очаквания устойчив ефект върху качеството на превенцията.

Обобщено, 2025 г. показва двойна картина: от една страна – висока експертиза и значителен обхват на обучени професионалисти; от друга – зависимост от проектно финансиране и ограничена устойчивост, поради това. Стратегическият извод е, че развитието на стопанска дейност в областта на обученията и супервизиите е не само възможност за финансова

---

14 Проект Барнахуз, Проект Мрежа 1, проект Социални иновации, платено обучение от международен учител по оценка на деца с вредно сексуално поведение и пр.

15 Усъвършенстване на Методика на Зона Закрила и Зона Закрила Плюс, Компетентностна рамка, Насоки за застъпническа дейност, Механизъм за координираща роля на Зона Закрила и Зона Закрила Плюс и пр.

16 Случаи на родителски конфликти, на деца с агресивно поведение и поведение в конфликт със закона, случаи на деца пострадали от престъпление и пр.

устойчивост, но и необходима стъпка за превръщане на експертния капацитет на ИСДП в устойчив инструмент за системна промяна в превенцията на насилието.

6. Управление и организация, финансова стабилност

6.1. Подобряването на управлението и организацията на работа налага промени в тях

Продължи успешната работа за планирането на ниво социални услуги, където се постави като приоритет качеството на предоставяната практика, за което допринесе разработената рамка за мониторинг и контрол на качеството. Напредъкът в анализа е и поради въвеждането на софтуер за набиране на пълна информация за цялостния работен процес на отделния специалист не само в София, но и в Шумен и Видин. Този анализ позволява да се очертае по-ясна картина на натовареността и ресурсите сред екипите, което от своя страна позволи бонусната система да се наложи като ефективна.

Управлението на проектите от хора, работещи директна работа все още е в процес на оценяване, и на намиране на най-добрия начин на придружаване и подкрепа. Все още е трудно изцяло да се постигне разбиране, че дейностите по проектите са дейности на екипите и следва да се управляват от ръководствата по места. Бяха разработени и приети на директорските съвети насоки за интегриране на дейностите на организацията.

През тази година като успех можем да представим по-системното ангажиране на УС по отношение на управлението на организацията, имаше заседания най-малко веднъж на три месеца, на тях се решаваха различни проблеми и беше обсъждан и приеман отчетът на изпълнителния директор.

Изграждане на механизъм и система за мониторинг и контрол именно на качеството на дейностите по проекти, на процеса на тяхното внедряване и устойчивост все още продължава да е задача.

Планирани дейности свързани с анализ на качеството на директната работа, както и препоръки от аналитичния доклад на ИСДП от 2024 г. също останаха недостатъчно системно анализирани и адресирани, при определено наличие на нужди, които дори бяха кризисно проявени. Отсъстваше системност и най-вече порследяване на ефекта от намесите като отговор на тези потребности.

Още през втората половина на годината започна обсъждане в УС на необходимостта от промяна в структурата на управление на организацията, като беше възложено на председателя на УС, като има предвид силните страни и пропуските в сегашното управление, и предложенията на членовете на УС да предложи нова структура през януари 20206 г.

6.2. Организацията има финансова стабилност, която се дължи на добрата ни работа, на търсенето на нашето партньорство и на много доброто финансово управление

ИСДП има твърдени партньорства на национално ниво, вече много години работим в тясно сътрудничество с УНИЦЕФ България, търсим най-добрите и ефективни начини да отговорим заедно на нуждите на децата¹⁷.

---

17 Общността за детско правосъдие към НИП, изследването на съдебни практики, проекти на ЦИД, на Асоциацията на прокурорите, на ЦНП и пр.

Партньорство ни с УНИЦЕФ България, за прилагане на модела Детски център за застъпничество Зона Закрила е обект и на международен интерес¹⁸.

Членството ни в НМД има нужда от сериозно обсъждане и намиране на по-ефективни начини за него.

Международните ни партньорства се бележат от участието ни в мрежите EUROCHILD, CFJ-EN както и от добрите резултати на стари партньорства с Tere des Home, Il Fiore del Deserto. Все пак се налага и изводът, че бихме могли да бъдем проактивни при участие в тези мрежи и да разпространяваме нашите изследвания, пилотни практики и пр. в по-голяма степен.

Трябва да отбележим и приносът на благоприятния финансов одит на това сътрудничество за подобряване на административния ни капацитет.

Доброто финансово управление намира израз в добро планиране, организиране и отчитане на разходите, преразпределение при нужда. И през 2025 г. нямаме непризнати разходи при отчитане и по проекти и по други дейности, почти нямаме и не изразходване на планирани средства.

Председател на УС на ИСДП:

Проф. Нели Петрова-Димитрова

---

¹⁸ Проектите CARING и CARING 2 имат за цел не само работа с ученици, но и изграждане на капацитет на учителите за разпознаване на насилие, ранни сигнали за риск и адекватно насочване към подкрепа. Общо са включени над 90 педагогически специалисти от 6 училища – 60 по първия проект и към края на годината-30 по втория проект. През м. февруари и март 2026 г., т.е. в момента се провеждат обучения на над 70 педагогически специалисти в 6-те училища, които се водят от обучени вече техни колеги с подкрепата на екипите по места на ИСДП. Също в рамките на CARING 2 в уебинари по теми, свързани с умения на педагогическите специалисти за по-добро разбиране на динамиката на насилието и връзката му със семейната среда, както и да работят мултидисциплинарно по това, са обхванати над 100 педагогически специалисти от страната.